

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. **Ahr 4** Fylke: **Nordland**
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: **Steigen**
 Emne: **Bakning** Bygdelag:
 Oppskr. av: **Amundus Ki Pedersen** Gard:
 (adresse): **Dyrning i Steigen** G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

1

SVAR

Kornet har vært malt på handkværren i vårt herad såvidt som bevises fra det 7 de århundrede. Bekkeli kværren kom i bruk omkring det 13 de århundrede og vi kaller disse for møllstuer. Såvidt vi vet er det vi er i kværren ikke som før som tidligere liden møllstue ved sluss fins ikke lenger.

Første gang malt blev malt "grøpamet" annen gang malt mellomgrøpa" tredje blev malt "fullmalat" jølet". I det at vannmøllerne blev brukt blev maling bedre og blev malt som først grøpa andre gang "fullmala".

Til flatbrød brukttes blannet "fullmala" og mellomgrøp og som regel i gamle tider kalle en til "kallstergrøt" i store gryter det som skulle lages flatbrød av da deiget da blev fastere ved kramding heller som vårt gamle uttrykk "lør" "lør" Og flatbrøddes av "kallstergrøt" kunne utbrøddes selv grovste "grøpna da brødet derud

syntes bli bedre og kraftigere kost og bedre å fordøye samt også sterke og halle

2 Ja til å bakte almindelig brød og halle utav brulltes å siltes melet ijemmen en strysold former som en rynn skål ~~in~~ meterstørrelse av en bünde bunnen med grovsty som bunnen i, det allergrøveste grøp efter siltes blev "fliggröt" til griser samt til huer en gang daglig 3-4 dager efter haret for å silte seg flöeritt melle i luan

3 Det er 10 morninger om det men gammel stillet har vore å lillesom varret malet opp for det lages til deig "ettevartret" malet gav beste bröd. Med kornmalet mellep fra mollen stallet her på våre trakter var "mölndlytt" og motte helles i melbelja i statur og med lälmet utav og statursdörren oppen kun rette setter over for at ildde mus skulle komme i og denne regel blev holdt i 3-4 dager. efter malet om melleterne selvsagt var dörr til statur stengt

4 Sammenhenger for all brödmal på våre trakter "Grynmat"

5 Javisst har en gädd sammen om balming på gårder og hadde huerer og mornen delott när flatbrödbalminga kom

De begynderne lidt over middeltid å
 ta halstergjæddren fra store styker
 og alle til deig. og ellingene blev
 fordeelt av kvinnerne ~~etter~~ etter
 blev laget de såkaltte "emner" og
 når laget bringet til de lange halster
 -bord hvor mennene lig bildels frem
 valgte haren forresten Halbhalling
 først Etterå kyndigere kvinner
 som var kyndigere å bakte
 "fullbhalling" av de tykke flatbrøds-
 leivene Det kunne strikkas ilop
 tre fire gårdslag og oppi en
 fylt mennestær som fordeelt
 slike "storbhalling" for loftrereis
 heller somatonen og laget gift
 fra den ene gård til den
 andre og så videte til fjerde
 gårdslag og når flatbrødbakning
 over så strekkingen av brødleiv-
 -ene

Om katter og diverse korn og
 merere svare da flatbrøder
 har vært mest brukt på våre
 trakter det øvrige halster av
 brød har kommet litt om
 sent ved innflytting, innførelser
 av nye stifter og handelssteder
 Etter flatbrødleiven var fullbakt
 blev den lagt på brødborren
 som var av en kordelbottens
 form og størrelse og på hver
 blev lagt 5 "hænder" leive
 (100 sliv) og for at alle leivene

skulle sette seg illop i deigen ströddes
lit mel i mellom

Steittegruen var i allmues hvor
brödsteikerer sat og steitte og
bildels og ä en ved stucemeren
mye var ä steitt heller i stugreen
for det runne brödjærret som
brultes byrre steitteller ä
steitte flatbröder på En almindelig
groe vil og aare er uödig ä
jore riss ut og de er kjemmer
i våre stuer från allerælske bider
resten

Brödsteikerer sat med det
lange „brödkör“ og tall lever
leiv med den ved ä litresom
ulle den byrre leiven på den
og har den ä lit steitteller steitte
den passende på den ene side
venne om og steitte på
andre siden skulle brödleiven
legges i hop litt så halv blev den
tall ~~strakte~~ efter der vil passende
steitt ä tall illop og yderligere
steitt litt

Balstertborde kunne ofte være
et stort tall og breitt bord med
opplil 6 haltere om halstaltere
og fullhaltere

I ældre tider på mindre gånder
ross fattige hadde en halstertjån
på englagg beitt og fattig ram
og kome samt hviss hadde det til
frammvalte karme sat ved halte
flæla og halte. Same stilt stalt

i æltste linder var brukt i alle plasser her og bare var jordhytter og korn mitt på gulve og ljøre i tallet og halstrefjællene da av flat steinballe. Kjøvet var med to hånlat i liser orde og slårte furer i og såg stilt til ~~et~~ og blev drevet rundt i henderne over leiven og er erredde litt og ofte på leiven ormer halstrefjællene til ferdighalter lynd og rund som lynd som hånlat liser og stige. Der erredde leiven på halsterbord og over leiven kjøvet for å bli stilt fast som deig i orren kjøvet heller border. En fin liser orde løse der liser de se fast. Kjøvet erredde furer etter erredde fra liser orde på våre halter og liser "Deltadriva" kjøvet erredde liser orde ved liser orde Trøndelag kjøvet erredde liser orde i hånlat liser orde over erredde liser orde fra "Bergets skiffen" som de se heller Berens-stilt. Vi hadde erredde vi hadde liser orde og "Gjellalefser" "Bomlefses" liser orde for å være "kjøvet" som de se Gjellalefses liser orde

og blev "grodde" med rømmølle og smeltet
 mel og var helligdagskost. Begge slags
 lefser. Tildels brulles poteter
 å blanne mellet til "Bomlefsa"
 og poteterne blev da kokte i halve
 -grøten sammen med rømmølle
 med feit i.

Vi har også havt katter som
 blev kaldt med fjøvel og de
 kunne være tildels røde
 vidrunne og blev laget av samme
 deig som til Bomlefsa og
 de var i størrelse som om-
 -frønt halvdel av en brøddel
 og var mye tykkere enn
 en 3/4 tom tykk og der var
 hull i midten på dem og blev
 hent på stenger og dem
 kalte vi "Kattkatter" og var
 fin helligdagskost for senere
 tiders skiltet om kalking av
 brød og katter korn. Den første
 delikate katta var var smør-
 -katta med sirup i deig sammen
 med feit og den blev steilt
 i en runde slående i katten-
 -de runde i en kokende gryte
 over ilden til steilt.

Men flatbrødet har fra ælste
 tider som har beskrives vert
 en "gryte" i vår bygd
 og er et meget brukt
 brød. Det som er i de
 tre siste årene vert

brullet av flatbröd har alltid varit
 vidett om rosi som tyngt og
 lettret Det allerførste som av
 den slags blev laget for virkelig
 hvide korn var rosi av storrels
 og tyngdes som flatbröd og
 det va sammen med med tilsett
 fisk korn i halstergroten og
 kaldes "Detaleiv"

En gammel skikk var at en
 til tre mandedes lofbrøds brulle
 to vager flatbröd hvillet blir
 800 leiver. Per almindelig
 mældid til hver veltson hat 2
 3 "strutter" (en strutte er
 to leiver.) En matstert
 har brulle oppi 6 leiver
 flatbröd i et mældid

Navnet på laget de stripper
 for storbrøding på gårdene
 va bakkstertag på den tallet
 den gården. "Du heller du"
 "etter" bakkstertallet "erretbrødet"
 "Du heller du" halstertallet
 "Du heller du" fullstertallet Eg
 strekker og halstertfører med
 rådnemja Når strippede
 bakkstertag over på gårder
 som strippet seg til bakkstertag
 "hå halstertgille" med öl
 løfse og flestetlag, musitt og
 dans tilsett og varte til langt
 på natt det gillet og huss tilsette bonden
 Det er mine opplysninger om
 brödbakning